

Borgerinddragelse og strategisk planlægning af VE-projekter – Hvordan?

Et sammendrag

Karl Sperling

Institut for Bæredygtighed og Planlægning
Aalborg Universitet

Arbejdet er løbende blevet støttet af: Vissing Fonden, Innovationsfonden og Norges Forskningsråd

Lokal "accept" af VE

- De fleste vil gerne have mere vedvarende energi GENERELT, men:
- LOKALT skal (mindst) to betingelser være opfyldt:
 1. Fordelingsretfærdighed – mellem fordele og ulemper
 2. Processuel retfærdighed – transparens og indflydelse
- Tillid
- Borgermodstand skyldes ofte ubalancer i én eller begge typer af retfærdighed
- Vil vi have accept eller vil vi have opbakning?
- Kombinationen af tidlig, reel og demokratisk borgerinddragelse OG understøttende rammebetingelser ser ud til at være vejen frem

Konteksten for borgerinddragelse i VE FØR og NU

- **1974-2000:**

- Mindre anlæg op til 1 MW / 80 m (vindmøller) → "passende" til lokalområdet
- Bopælskrav
- Projekter drevet og ejet af landmænd, lodsejere, vindmøllelaug, senere også elværkerne
- Korte afstande mellem leverandører og ejere
- Borgerinddragelse blev håndteret lokalt i vindmøllelaugene
- Projekter ofte med lokale initiativtagere og lokalt ejerskab
- Overskuelige krav til planlægning og kommunens rolle

- **Efter 2000:**

- Større anlæg op til 9 MW / 150 m, større parker → større indvirkning og synlighed
- Nye typer: store solcelleparker og energiparker, PtX, Grøn trepart
- Større områder, flere interesser = større krav til strategisk planlægning i kommunerne
- Professionalisering, delvist kortslutning af det tidlige demokratiske element
- Fokus på projekter og kompensation i lovgivningen i stedet for proaktiv planlægning og medindflydelse
- Misforståelse 1 (2008-2019):
 - Medejskab kan fastsættes (20%) og fremmes af private udviklere
- Misforståelse 2 (2019):
 - Kompensation kan erstatte medejerskab og reel medindflydelse (fokus kun på fordelingsretfærdighed)

- **Paradokset:** Selvom VE planlægning nu kræver mere AKTIV medindflydelse fra borgerne, kender rammerne kun PACIFICERENDE tiltag

<https://www.viessmann.dk/da/viden/teknologi-og-systemer/fjernvarme.html>

Aktør:

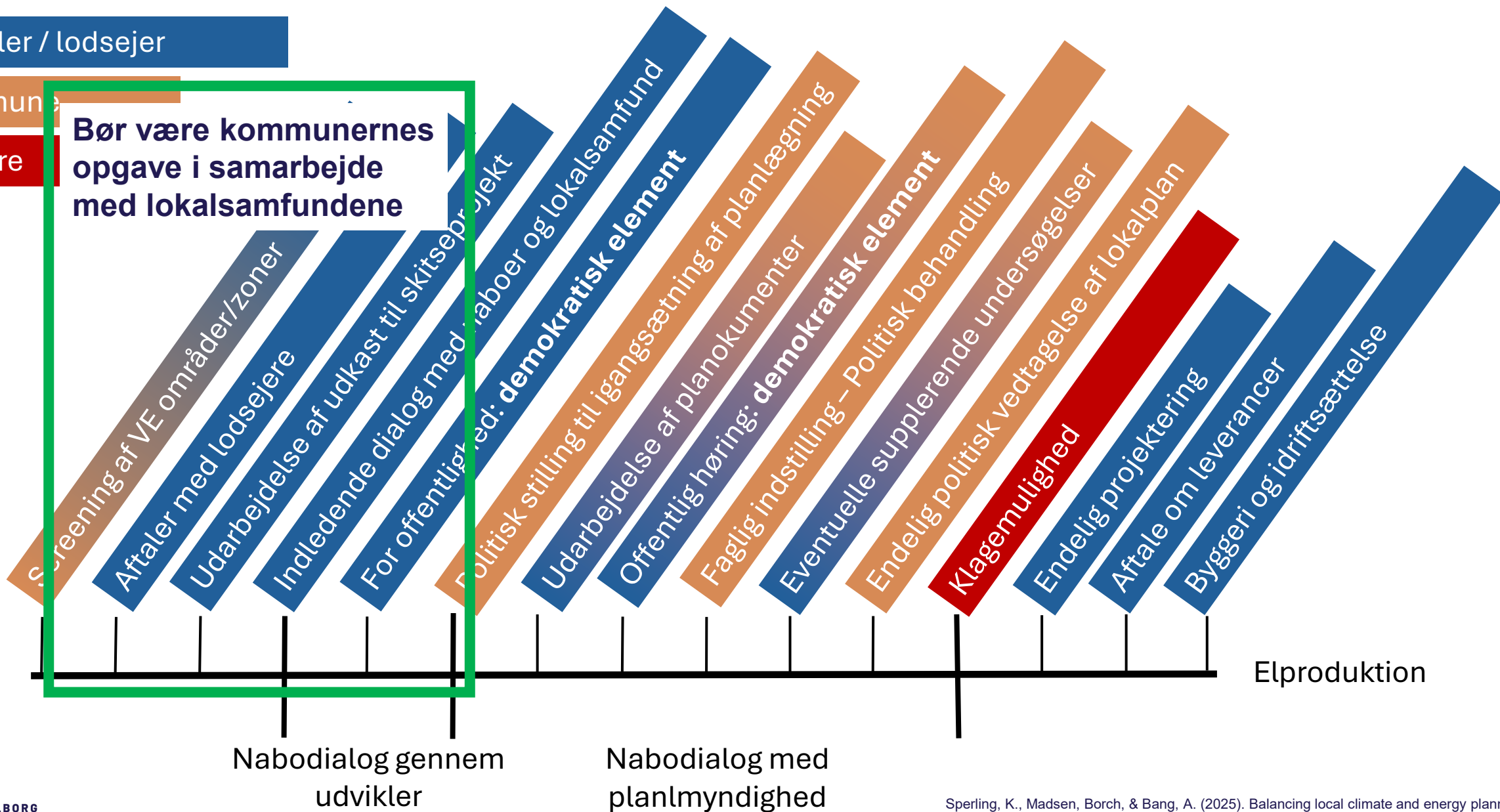
Nuværende "udvikler-styret" VE proces

Udvikler / lodsejer

Kommune

Borgere

Bør være kommunernes
opgave i samarbejde
med lokalsamfundene

Klima- og energiplanlægningen skal bringe forskellige elementer *i balance*

Hvordan kan tidlig, reel og demokratisk borgerinddragelse se ud?

Kræver en klar definition af formålet:

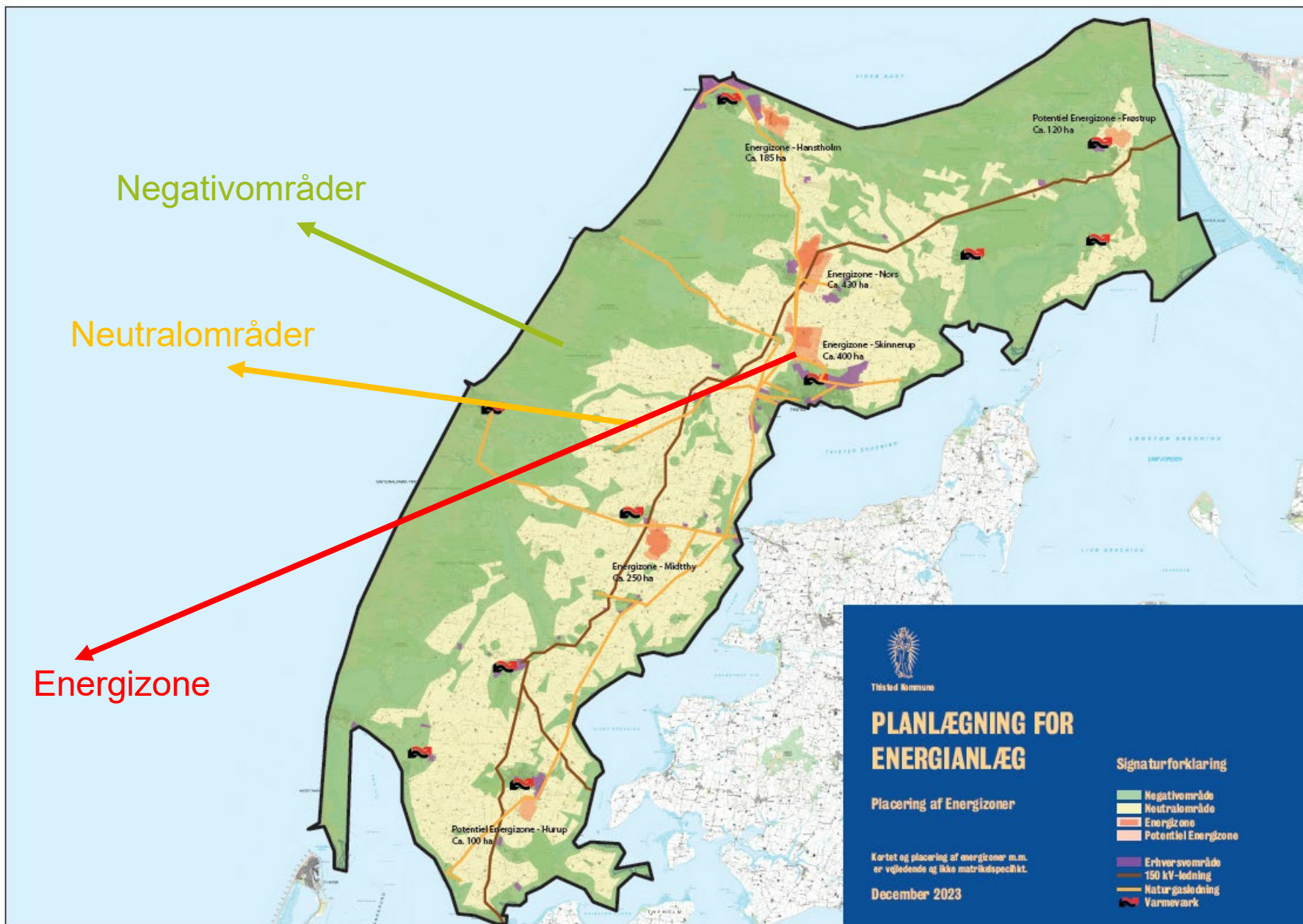
Eksempel: "Hvordan hjælpes borgerne med aktivt og konstruktivt at tage stilling til et muligt energiprojekt?"
(= en aktivering, "borgerne inddrager sig selv")

"Thy modellen": Tredeling af arealer i Thisted

5 Tematikker for VE:

1. Lokalt ejerskab
2. Kompensation af naboer
3. skov, natur og rekreative faciliteter
4. Landskab
5. Lokal opbakning

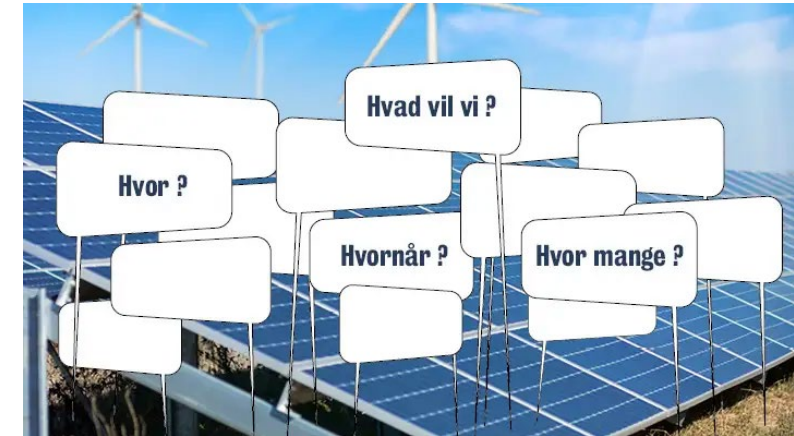

Kilde: <https://www.thisted.dk/politik-demokrati-and-indflydelse/thy-til-groen-omstilling/vedvarende-energi>

"Thy modellen": Kommunens og energiforeningernes rolle

- Borgerinddragelse i klima- og energistrategien
- 5 tematikker udviklet sammen med befolkningen (spørgeskema med 4000 svar)
- Facilitering af energiforeninger: etablering og borgermøder
- Energiforeninger samler borgernes stemmer, drøfter udviklingsmulighederne
- Demokratisk afstemning i lokalområderne: et NEJ, TAK kan være ok, mulighed for forbedring af projektet i næste runde → et NEJ inden mange ressourcer er brugt på projektet
- Andre eksempler: Middelfart (Føns Nærværme, Sol over Brenderup), Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Samsø

→ Kommunen bliver mere opsøgende, faciliterende og udviklende

VE kræver en strategisk form for italesættelse af energiplanlægning

Kommunen:
spilleplade (zoner),
spilleregler (VE-
retningslinjer), spillere
(lokalsamfund)

Samtaleramme:
dialog i øjenhøjde

Processikkerhed

Fokus: hvilke
muligheder giver VE?

Samskabelse

Taletid til det tavse
flertal

Borgerindflydelse vs.
Borgerinddragelse

Plads til tid
(Anerkendelse)

Aktør:

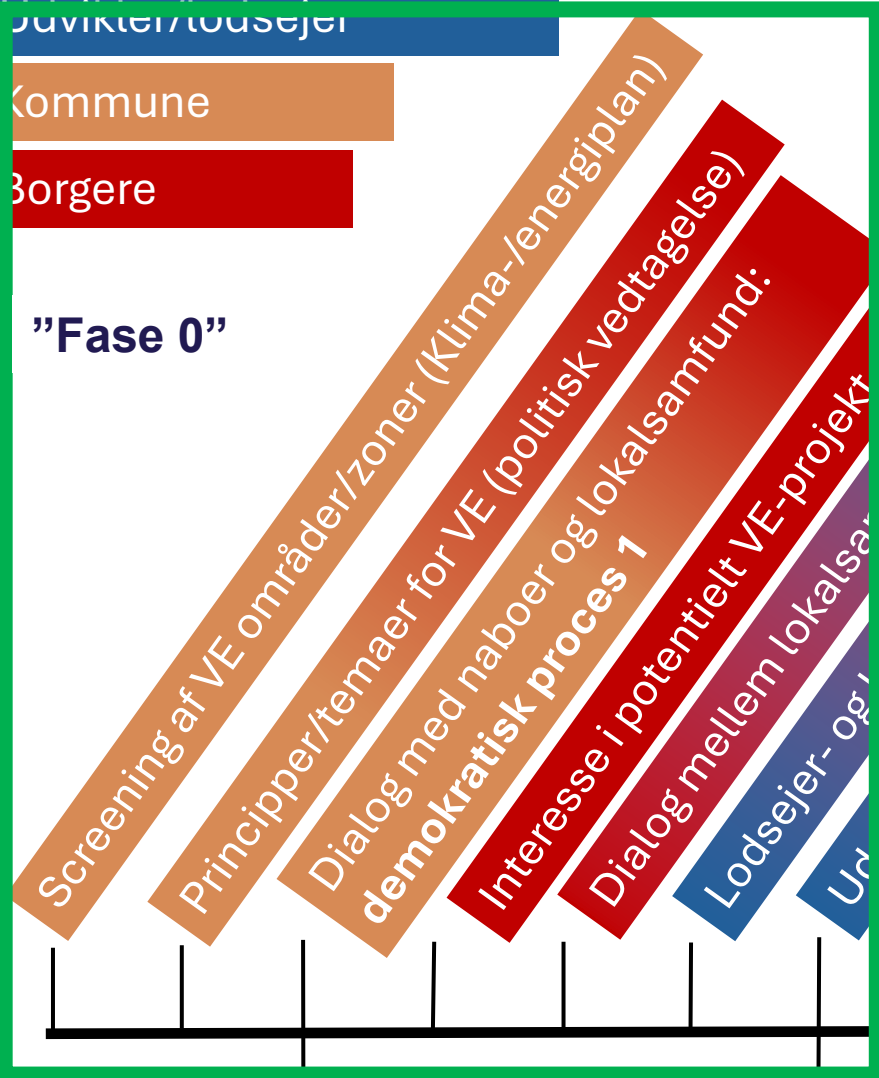
Bud på en "fase 0 model"

Udvikler/udsejer

Kommune

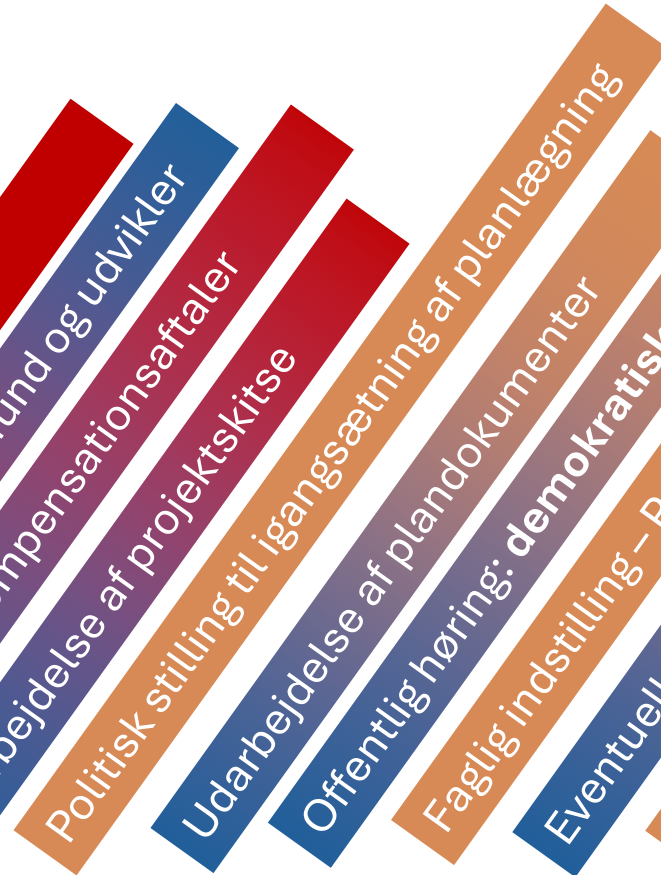
Borgere

"Fase 0"

Dialog med
lokalsamfund (og mulig
udvikler) faciliteret af
kommunen

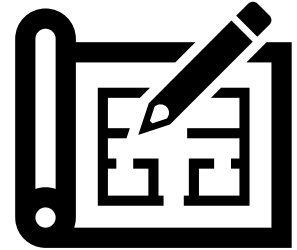
Nabodialog (med udvikler)
+ planmyndighed

Elproduktion

Hvad er succeskriterierne for planlægning af VE med høj og konstruktiv borgerinddragelse?

- Klare regulatoriske rammer (understøt processer og medejerskab, krav om strategiske klima- og energiplaner)
- Politisk prioritering lokalt (kommunalbestyrelse)
- Klare lokale spilleregler og kriterier (inkl. strategisk klima- og energiplan)
- Entusiastiske planlæggere
- Ildsjæle i lokalsamfundene
- Bevidsthed om den grønne omstilling i den brede befolkning
- M.fl.

Tak for jeres opmærksomhed

karl@plan.aau.dk

Hjemmeside: <https://vbn.aau.dk/da/persons/karl>

Uddannelser (Master): [Sustainable Energy Planning and Management](#) | [Sustainable Cities](#)

Tidsskrift: [International Journal of Sustainable Energy Planning and Management](#)

**INSTITUT FOR BÆREDYGTIGHED
OG PLANLÆGNING**